

คู่มือครู

สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กอายุ 4-6 ปี

เรื่องที่ 1 บ้านของเรา

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการสื่อการสอน

มูลนิธิสมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

คำถามจุดประกายการเรียนรู้

คำถามที่กำหนดไว้เป็นเพียงแนวทางให้ครูนำไปตั้งเป็นคำถาม ใช้ถามเด็กตามความเหมาะสม

ครูอาจเลือกใช้คู่มือเพียงบางส่วน ให้เหมาะสมทั้งในเรื่องหัวข้อและกิจกรรมเสนอแนะ ไม่ต้องสอนไปตามคู่มือทุกอย่างหรือสอนตามที่เรียงลำดับไว้ในเล่ม เช่น เรื่องโรงพยาบาล อาจนำขึ้นมาสอนในโอกาสที่มีเด็กในห้องเจ็บป่วยต้องเข้าโรงพยาบาล หรือมีผู้ปกครองที่เป็นหมอหรือพยาบาล พร้อมทั้งมาพูดคุยกับเด็ก ๆ หรือเรื่องวัดก็อาจนำมาสอนในช่วงเริ่มเข้าพรรษา เด็กจะพูดคุยได้สนุกและได้รับประสบการณ์โดยตรง ทำให้เด็กได้รับความรู้กระจ่างและชัดเจน

บ้านของเรา

คำถาม...จุดประกายการเรียนรู้

บ้าน ของเรา บ้านเป็นสถานที่แห่งแรกที่เด็ก ๆ รู้จักคุ้นเคย สิ่งแวดล้อมในบ้านมีทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

- สิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ ตัวบ้าน บริเวณบ้าน เครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้าน
- สิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ ต้นไม้ใบหญ้า สัตว์เลี้ยง เช่น แมว สุนัข กระต่าย และสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยง เช่น จิ้งจก ตั๊กแตน นก หนู งู มด และแมลงต่าง ๆ

สิ่งที่มีชีวิตที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก ๆ คือ คนหรือสมาชิกในบ้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์ ผูกพันใกล้ชิดกับเด็ก ๆ

จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

ให้เด็ก ๆ เกิดความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของบ้านในแง่ของความสัมพันธ์ที่เอื้ออาหารต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ให้เด็ก ๆ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่พึ่งพิงต่อกัน ซึ่งจะปลูกฝังให้เด็กมีความสำนึกถึงหน้าที่ของตนว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวที่จะต้องรู้จักช่วยรักษาความสะอาดถนอมรักษาเครื่องเรือนของบ้านและบริเวณบ้าน เครื่องใช้ในบ้านให้สะอาดและมีอายุใช้งานยืนยาวตลอดจนรู้จักถนอมน้ำใจคนในบ้านด้วย

คำถามและกิจกรรมแนะนำให้เด็กทำนั้น ครูสามารถคัดเลือกหรือดัดแปลง เพื่อให้เหมาะสมกับวัย โอกาส และสถานการณ์ ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามหัวข้อ เพียงแต่ครูต้องไม่ลืมอธิบายเพิ่มเติม ให้คำตอบที่ถูกต้อง และสรุปความคิดรวบยอดของแต่ละหัวข้อกิจกรรมเพื่อย้ำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

กิจกรรม...จุดประกายการเรียนรู้

ครูจุดประกายการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 อะไรเอ๋อ

ครูตั้งคำถามดังต่อไปนี้ เพื่อเร้าให้เด็กคิดและแสดงออกโดยการช่วยกันตอบจากความจำของเด็ก ๆ

อะไรเอ๋อ มีทั้งแปลงผักมีผลทุกตัวกัน มีประตูหน้าต่างมีคนอาศัยอยู่
คำตอบ (บ้าน)

อะไรเอ๋อ เป็นที่อยู่ของคน ไม่ว่าจะนอนหรือรวม ต่างอยู่กันด้วย
อย่างเป็นครอบครัว
คำตอบ (บ้าน)

อะไรเอ๋อ เป็นที่ทำอาหาร รับประทานในบ้าน มีที่ล้างจาน
และเก็บเครื่องใช้
คำตอบ (ครัว)

อะไรเอ่ง เป็นที่ที่ทักก่อน นลันนอนได้สบาย มีตุ๊ไว้ใส่ เสื้อผ้าอาภรณ์
คำตอบ (นีองนอน)

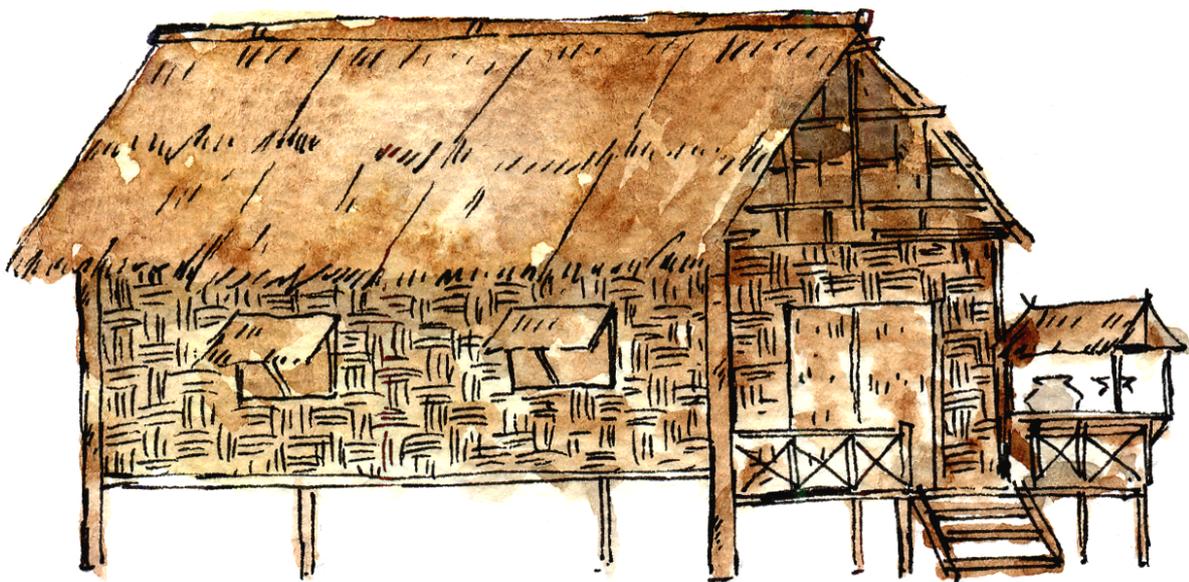
อะไรเอ่ง เป็นที่อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน อี ฉี่ ใช้นีองนั้นกันทุกคน
คำตอบ (นีองน้ำ)

ในการถามคำถามเหล่านี้ ถ้าครูมีรูปภาพประกอบด้วย จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะเด็กได้คิด ขณะตาเห็นและหูฟัง จะช่วยให้เด็กเข้าใจว่าแต่ละส่วนของบ้านเรียกว่าอะไร ต่อจากนั้นครูถามเพื่อให้เด็กเห็นความสำคัญของบ้าน ดังต่อไปนี้

- 1.1 บ้านมีไว้สำหรับทำอะไร
- 1.2 ถ้าเราไม่มีบ้านอยู่ จะเป็นอย่างไร
- 1.3 เวลาเราอยู่ในบ้านของเรา เราารู้สึกอย่างไร
- 1.4 เวลาเราอยู่บ้านคนอื่น เราารู้สึกอย่างไร
- 1.5 เวลาเราไม่มีบ้าน เราารู้สึกอย่างไร
- 1.6 เราควรช่วยทำอะไรได้บ้าง ในบ้านของเรา

ครูสรุปว่า “บ้าน” คือ ที่อยู่อาศัย ที่พักผ่อนหลับนอน เป็นสถานที่ที่เราสามารถทำตามสบาย นั่งนอน รื่นเล่นได้ เราารู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในบ้านของเรา เราต้องระวังตัวไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทำเลอะเทอะ ไม่ทำลายบ้านของตนและบ้านของคนอื่น

กิจกรรมที่ 2 ลักษณะและโครงสร้างของบ้านเป็นอย่างไร

ครูให้เด็ก ๆ สัก 4-5 คน บรรยายลักษณะบ้านของตนเองเท่าที่เด็กสามารถจะนึกได้ แต่ถ้าเด็ก ๆ คิดไม่ออก ครูจะถามคำถามตามแนวต่อไปนี้

- 2.1 บ้านที่อยู่เป็นบ้านเดี่ยว ห้องแถว ทาวน์เฮาส์ หรือ คอนโดมิเนียม
- 2.2 เป็นบ้านใหญ่หรือเล็ก มีต้นไม้หรือสนามหรือไม่
- 2.3 มีชั้นเดียวหรือหลายชั้น
- 2.4 ปลุกติดพื้นดิน หรือยกพื้นสูง หรือปลุกริมน้ำ หรือเป็นเรือนแพ บ้านไร่ บ้านสวน บ้านบนเรือ
- 2.5 ตัวบ้านสร้างด้วยอะไร ไม้ ไบจาก ใตองตึง อิฐฉาบปูนซีเมนต์ ฯลฯ
- 2.6 ตัวบ้านทาสีหรือเปล่า ถ้าทาสี ทาสีอะไร ทำไมจึงต้องทาสีบ้านด้วย
- 2.7 ตัวบ้านมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้ มากน้อยแค่ไหน เช่น เสาที่ค้ำหลังคา มุงด้วยอะไร ฝา พื้น และเพดาน วัสดุทำด้วยอะไร ประตู หน้าต่าง และบันได ทำด้วยอะไรและมืออย่างละเท่าไร

ถ้าครูมีบ้านแบบต่าง ๆ ประกอบ จะช่วยให้การเรียนรู้ยิ่งสมบูรณ์มากขึ้น

กิจกรรมที่ 3 บ้านของเด็ก ๆ อยู่ที่ไหน

ครูให้เด็ก ๆ เล่าถึงตำแหน่งบ้านของตน โดยครูตั้งคำถามตามแนวต่อไปนี้ พร้อมกับทำแผนที่บ้านของเด็ก บางคนเป็นตัวอย่างบนกระดานดำหรือในกระเบทราย

- 3.1 บ้านของหนูอยู่ที่ไหน(อยู่ในเมืองหรืออยู่ในชนบท)บอกบ้านเลขที่ / ชื่อหมู่บ้าน / ตำบล / แขวง / อำเภอ / จังหวัด
- 3.2 อยู่ติดถนน ริมคลอง ริมแม่น้ำ ให้บอกชื่อถนน คลอง และชื่อแม่น้ำด้วย
- 3.3 ถ้าบ้านอยู่ริมถนน เป็นถนนซอย หรือถนนใหญ่ มีรถวิ่งไปวิ่งมามากไหม เด็กควรระวังอันตรายอะไร ควรทำอย่างไร
- 3.4 ถ้าบ้านอยู่ริมคลอง เป็นคลองซอยหรือคลองใหญ่ น้ำสีอะไร มีสะพานไหม มีเรืออะไรผ่านบ้าง มีศาลาท่าน้ำไหม มีท่าเรือไหม อยู่ริมคลองเด็กควรระวังอันตรายอะไร และควรปฏิบัติตนอย่างไร
- 3.5 ถ้าบ้านอยู่ริมน้ำ มีน้ำไหลเชี่ยวไหม มีเรือวิ่งผ่านมากไหม เสียงดังรบกวนไหม เด็ก ๆ คิดว่ามีอันตรายอะไรบ้าง และควรปฏิบัติตนอย่างไร

กิจกรรมที่ 4 แต่ละบ้านมีห้องนอนและเครื่องเรือน เครื่องใช้อะไรบ้าง

ครูถามเด็กทีละคนเพื่อให้เด็กหัดสังเกตว่า ภายในบ้านของตนมีอะไรบ้าง

- 4.1 ในบ้านมีห้องกี่ห้อง ใ้เน้นบรวมทั้งชั้นบนและชั้นล่าง
- 4.2 ชั้นล่างชั้นบนมีห้องอะไรบ้าง
- 4.3 มีห้องส้วมไหม มีกี่ห้อง
- 4.4 มีห้องส้วมไว้ทำไม
- 4.5 มีห้องส้วมอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน
- 4.6 มีห้องครัวไหม
- 4.7 มีห้องครัวไว้ทำไม
- 4.8 มีห้องครัวอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน
- 4.9 ห้องต่าง ๆ มีเครื่องเรือน เครื่องใช้อะไรบ้าง
- 4.10 แต่ละห้องสะอาดไหม ถ้าไม่สะอาดควรทำอย่างไร
- 4.11 ทำไมห้องครัว และห้องส้วมจึงต้องสะอาดเป็นพิเศษ
- 4.12 เด็ก ๆ ควรกินข้าวที่ไหน และไม่ควรกินข้าวที่ไหน
- 4.13 เมื่อกินข้าวเสร็จแล้ว ทำไมจึงต้องรีบล้างจาน
- 4.14 ทำไมเด็ก ๆ จึงไม่ควรนอนในห้องครัว
- 4.15 ทำไมเด็ก ๆ จึงไม่ควรนอนในห้องรับแขก
- 4.16 เด็ก ๆ ควรอาบน้ำในห้องไหน
- 4.17 เด็กควรปัสสาวะที่ไหน
- 4.18 ทำไมเด็ก ๆ ควรปิดกวาดและเช็ดห้องให้สะอาด

- 4.19 ทำไมผู้ใหญ่จึงให้เด็ก ๆ รับผิดชอบและดูพื้นที่ที่เด็ก ๆ ทำข้าวหรือแกงหก
- 4.20 ชยะในห้องใดมีมากที่สุด เราควรกำจัดชยะได้อย่างไร
- 4.21 มีไฟฟ้าใช้หรือไม่ ถ้ามี มีไฟฟ้าในบ้านกี่ดวง
- 4.22 เราจะประหยัดการใช้ไฟฟ้าได้อย่างไรบ้าง

กิจกรรมที่ 5 บริเวณบ้านมีไว้ทำอะไรบ้าง

ครูนำภาพบ้านที่มีบริเวณบ้านกว้างขวางมาให้เด็ก ๆ ดูพร้อมอธิบายว่า พื้นที่นอกเหนือจากตัวบ้าน เราเรียกว่า บริเวณบ้าน ซึ่งกำหนดขอบเขตด้วยรั้วบ้าน รั้วบ้านเด็ก ๆ ตามแนวต่อไปนี้

- 5.1 บ้านหนูมีรั้วไหม รั้วบ้านของเด็ก ๆ มีลักษณะอย่างไร
- 5.2 รั้วทำด้วยอะไร ถ้าเด็ก ๆ อยู่นอกรั้ว จะเข้าบ้านได้อย่างไร
- 5.3 รั้วทาสีหรือเปล่า ทาสีอะไร ประตูกทาสีอะไร
- 5.4 ทำไมแต่ละบ้านจึงต้องมีรั้ว
- 5.5 บ้านในชนบทมีรั้วไหม ถ้ามี ทำด้วยอะไร
- 5.6 เด็ก ๆ รู้จักรั้วกินได้หรือไม่ เป็นอย่างไร
- 5.7 ในบริเวณบ้านของเด็ก ๆ ปลูกต้นไม้อะไรบ้าง
- 5.8 มีสวนครัวด้วยหรือเปล่า ถ้ามี ปลูกต้นอะไรบ้าง
- 5.9 สนามหญ้ามีไว้ทำไม ควรได้รับการดูแลอย่างไร

- 5.10 เด็ก ๆ เคยเก็บกวาดใบไม้บริเวณบ้านบ้างไหม
- 5.11 เด็ก ๆ เคยปลูกต้นไม้ไหม ต้นอะไร เด็ก ๆ ลองคิดซิว่า เพราะอะไรบ้านส่วนใหญ่จึงปลูกต้นไม้ไว้รอบ ๆ บ้าน
- 5.12 เด็ก ๆ เคยเด็ดดอกไม้ไหม เด็ดไปทำไม
- 5.13 เด็ก ๆ เคยรดน้ำต้นไม้หรือไม่ ทำไมจึงต้องรดน้ำต้นไม้
- 5.14 เด็ก ๆ เคยวิ่งเล่นไล่กันนในบริเวณบ้านบ้างไหม มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง
- 5.15 ถ้าไม่มีบริเวณบ้าน หรือบ้านไม่มีพื้นดิน เด็ก ๆ จะปลูกต้นไม้ได้อย่างไร
- 5.16 บ้านในชนบทมีบริเวณบ้านกว้างมาก ถ้าอยู่ในชนบทเด็ก ๆ จะทำอะไรในบริเวณบ้านบ้าง
- 5.17 ถ้าบริเวณบ้านกว้างขวาง เด็กคิดว่าควรจะทำอะไรไว้กินบ้าง
- 5.18 ถ้าบริเวณบ้านกว้างขวาง เด็ก ๆ คิดว่าจะช่วยพ่อแม่ดูแลบริเวณบ้านอย่างไร
- 5.19 ถ้าบริเวณบ้านกว้างขวาง เด็ก ๆ คิดว่าจะพบเห็นสัตว์อะไรได้บ้าง
- 5.20 ทำอย่างไรบ้านของเราจึงจะน่าอยู่

กิจกรรมที่ 6 มีสัตว์เลี้ยงและสัตว์อื่น ๆ ที่ไม่ได้เลี้ยงอะไรบ้างในและนอกบ้าน

ครูเตรียมรูปสัตว์เลี้ยงและสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงไว้ในบ้าน เช่น สุนัข แมว นก หนู ปลา ปลวก แมลงสาบ จิ้งจก ตุ๊กแก แมงมุม แมงป่อง แมลงวัน ยุง เป็นต้น ครูให้เด็กแต่ละคนเล่าว่า พบสัตว์อะไรบ้างในบ้านมาคนละ 1 อย่าง แล้วครูติดรูปสัตว์นั้นลงบนกระดานที่มีตาราง จำแนกออกเป็น 2 พวก คือ สัตว์เลี้ยง และสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยง ดังนี้

สัตว์ที่พบในบ้านและในบริเวณบ้านสัตว์เลี้ยง	
สัตว์เลี้ยง	สัตว์ไม่ได้เลี้ยง
แมว สุนัข กระต่าย ไก่ เต่า นกเขา นกแก้ว นกขุนทอง ปลาสวยงาม เช่น ปลาการ์ตูน ปลาเงินปลาทอง ปลาเทวดา เป็ด น่าน ไก่แจ้ ไก่ฟ้า	หนู มด ปลวก แมลงสาบงู แมลงวัน แมงมุม แมงป่อง จิ้งจก ตุ๊กแกไส้เดือน ผี ต่อ กบ เขียดอึ่งอ่าง หนอน งูเห่า

เมื่อเด็กตอบครบทุกคนแล้ว ครูนับจำนวนสัตว์แต่ละประเภทพร้อมกับอธิบายว่าสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยง มักจะพบมากกว่า พร้อมกับอธิบายให้เด็ก ๆ ฟังถึงคุณและโทษของสัตว์เลี้ยงและสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยง แล้วตั้งคำถามดังต่อไปนี้

- 6.1 เด็ก ๆ มีสัตว์เลี้ยงหรือไม่ ตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงว่าอะไร
- 6.2 สัตว์ที่เลี้ยงไว้ถูกขังหรือล่ามไว้หรือเปล่า เพราะอะไรจึงต้องขังหรือล่ามไว้
- 6.3 ทำทางของสัตว์ที่ถูกขัง หรือล่ามเป็นอย่างไร ดูไหม มีความสุขไหม
- 6.4 ใครเป็นคนให้อาหารสัตว์เลี้ยง ถ้าไม่สบาย พาไปหาหมอหรือไม่
- 6.5 เวลาสัตว์เลี้ยงไม่สบาย พาไปหาหมอหรือไม่
- 6.6 หมอที่รักษาสัตว์เรียกว่าอะไร
- 6.7 มีบ้านหรือกรงให้สัตว์อยู่หรือไม่
- 6.8 สัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงจะพบในบริเวณใดของบ้าน
- 6.9 สัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงจะพบในบริเวณใดของบ้าน ชนิดไหนมีพิษ และเป็นอันตรายต่อคน
- 6.10 เคยเห็นปลวกไหม ถ้าปลวกขึ้นบ้านจะเป็นอย่างไร และต้องทำอย่างไร
- 6.11 เด็ก ๆ ชอบจิ้งจกกับตุ๊กแกไหม เพราะเหตุใด
- 6.12 จิ้งจกกับตุ๊กแกมีประโยชน์หรือไม่
- 6.13 จิ้งจกกับตุ๊กแก ชนิดไหนตัวใหญ่กว่ากัน เด็ก ๆ ชอบจิ้งจกหรือตุ๊กแก เพราะเหตุใด
- 6.14 ในบ้านมีหนูไหม หนูอาศัยอยู่ที่ไหน
- 6.15 แมลงสาบชอบอยู่ที่ไหน
- 6.16 บ้านของแมงมุมเรียกว่าอะไร อยู่ที่ไหน
- 6.17 บ้านที่มีใยแมงมุมหรือที่เรียกว่าหยากไย่ แสดงว่าเจ้าของดูแลเสมอหรือปล่อยไม่ดูแล คิดว่าบ้านนั้นสะอาดหรือสกปรก
- 6.18 ถ้าเด็ก ๆ เจอสัตว์ที่มีพิษ เด็ก ๆ ควรทำอย่างไร
- 6.19 ที่บ้านของเด็ก ๆ มีขยะไหม เด็ก ๆ ทิ้งขยะที่ไหน
- 6.20 ขยะในบ้านของเด็ก ๆ มีอะไรบ้าง ขยะเหล่านั้นมาจากไหน มาได้อย่างไร
- 6.21 เด็ก ๆ มีส่วนทำให้มีขยะมากขึ้นในบ้านหรือไม่ อย่างไร

ครูต้องสรุปเรื่องขยะด้วยว่ามีความสำคัญมาก เพราะขยะคือความสกปรกของบ้าน เป็นตัวชักนำสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยง เช่น แมลงสาบ หนู ตุ๊กแก มด แมงมุม เข้าสู่บ้านและอาจนำโรคร้ายมาสู่คนได้

กิจกรรมที่ 7 สมาชิกของครอบครัวมีกิจกรรมอะไรบ้าง

ในบ้านยังมีสิ่งมีชีวิตที่ทำให้บ้านมีความสุขสมบูรณ์นั่นคือ สมาชิกของครอบครัว ขอให้ครูช่วยเน้นว่าทุกชีวิตในบ้านมีความสำคัญและมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำ จึงจะทำให้บ้านเป็นปกติสุข ครูจะเริ่มถามเด็ก ๆ เพื่อย้ำถึงหน้าที่ของแต่ละคนดังต่อไปนี้

- 7.1 ที่บ้านมีคนอยู่ที่คน มีใครบ้าง ใครเป็นผู้ปกครอง
- 7.2 มีพี่น้องกี่คน ผู้หญิงกี่คน ผู้ชายกี่คน เรียนชั้นอะไรบ้าง โรงเรียนอะไร
- 7.3 เราเรียกทุกคนว่าเป็นอะไรของครอบครัว
- 7.4 แต่ละคนในครอบครัวผูกพันกันอย่างไร
- 7.5 นอกจากนี้ยังมีใครอยู่ในบ้านด้วยอีกหรือไม่
- 7.6 คุณพ่อ คุณแม่ หรือผู้ปกครองชื่ออะไร ทำงานนอกบ้านหรือเปล่า ท่านทำอะไร
- 7.7 คุณพ่อ คุณแม่ ทำหน้าที่อะไรในบ้าน
- 7.8 คนที่ไปตลาดแล้วกลับมาทำอาหาร เรียกว่าอะไร
- 7.9 ผู้ที่ช่วยคุณแม่ทำงานบ้าน เราเรียกว่าอะไร

- 7.10 เด็ก ๆ อาบน้ำแต่งตัวได้เองไหม
- 7.11 ใครล้างจาน หรือช่วยผู้ใหญ่ล้างจาน
- 7.12 ใครกวาดบ้าน และถูบ้านบ้าง
- 7.13 ใครเป็นคนทำความสะอาดห้องน้ำ
- 7.14 ใครกวาดลานบ้าน และรดน้ำต้นไม้
- 7.15 ใครให้อาหารสัตว์เลี้ยง
- 7.16 เด็ก ๆ เข้านอนและตื่นนอนเวลาใด
- 7.17 ใครเป็นคนเตรียมที่นอน และพาเด็ก ๆ เข้านอน
- 7.18 เมื่อตื่นนอนแล้ว เก็บที่นอนเองหรือเปล่า เมื่อเขาของเล่นออกมาเล่นเสร็จแล้ว เก็บของเองหรือเปล่า
- 7.19 ใครช่วยสอนเด็ก ๆ ทำการบ้าน
- 7.20 ใครพาเด็กไปโรงเรียน และรับกลับบ้าน
- 7.21 ใครเคยแกลังฟี่หรือรังแกน้องบ้าง และใครเคยถูกพี่น้องแกลังหรือรังแกไหม
- 7.22 เด็ก ๆ เคยโกรธกับพี่หรือน้องไหม โกรธด้วยเรื่องอะไร โกรธนานไหมจึงดีกัน

- 7.23 ถึงแม้ว่าจะโกรธพี่หรือน้องก็ตาม ถ้าพี่หรือน้องของเราถูกคนอื่นรังแกรู้สึกอย่างไร
- 7.24 ใครเคยถูกคุณพ่อ คุณแม่ดุหรือลงโทษบ้าง ทำไมถึงถูกดุหรือถูกลงโทษรู้สึกอย่างไร
- 7.25 คุณพ่อ คุณแม่เคยชมเชยหรือให้รางวัลเมื่อหนูทำความดีหรือเปล่านั้นเคยได้รับรางวัลอะไรบ้าง
- 7.26 วันหยุดในครอบครัวของหนูทำอะไรกัน
- 7.27 เด็ก ๆ เคยรู้สึกขอบคุณผู้ช่วยทำงานบ้านให้หนูได้อยู่กันอย่างสบายหรือไม่ โดยเฉพาะคุณพ่อ คุณแม่ที่ต้องทำงานหนัก หาเงินมาให้ใช้จ่ายในครอบครัว
- 7.28 เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไรกับคุณพ่อ คุณแม่หรือผู้ปกครอง
- 7.29 ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งป่วยหรือไม่อยู่บ้านเป็นเวลานาน ๆ ครอบครัวจะเป็นอย่างไร
- 7.30 ทำไมทุกคนจึงต้องช่วยกันทำงานบ้าน เด็กที่ยังเล็กอยู่จะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ใหญ่ได้อย่างไรบ้าง

กิจกรรมที่ 8 ความสุขในบ้านเป็นอย่างไร

บ้านที่มีความสุขไม่จำเป็นต้องเป็นบ้านใหญ่โตกว้างขวาง มีหลายห้อง มีเครื่องอำนวยความสะดวกครบครัน แต่อาจเป็นเพียงบ้านหลังเล็ก ๆ ห้องเล็ก ๆ ชัดดูสะอาดสะอ้าน สิ่งของเครื่องใช้จัดวางอย่างมีระเบียบ บรรยากาศบ้านอบอุ่นไปด้วยความรักความเข้าใจที่ทุกคนมีให้กันและกัน ทุกคนช่วยกันทำงานในบ้าน ด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีเสียงเพลงเบา ๆ ช่วยบรรยากาศ เพราะเสียงเพลงเป็นความสุขในบ้านอย่างหนึ่ง

ครูควรหาเพลงง่าย ๆ ที่เกี่ยวกับบ้าน เด็กดีมีหน้าที่อะไร หรือความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกมาสอน ให้เด็ก ๆ ร้องตาม หรือครูอาจจะนำบทกลอนง่าย ๆ ที่เกี่ยวกับความรักและผูกพันของพ่อแม่มาให้เด็กท่อง เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าความสุข ความอบอุ่นในบ้าน ในครอบครัวเป็นอย่างไร ครูตั้งคำถามต่อไปนี้ให้เด็กคิดตาม โดยบางคำถามเด็กไม่จำเป็นต้องตอบออกมาดัง ๆ เพราะอาจเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่สมควรนำมาเปิดเผย

- 8.1 หนูชอบทะเลาะ แย่งขนม แย่งของเล่นกับพี่หรือน้องหรือเปล่า
- 8.2 ใครหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสมากที่สุด
- 8.3 ใครชอบหัวเราะมากที่สุด
- 8.4 ใครพูดเพราะเสียงอ่อนโยนน่าฟังที่สุด
- 8.5 เด็กควรแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่อย่างไรบ้าง
- 8.6 เด็ก ๆ ควรแสดงความมีน้ำใจต่อผู้ใหญ่อย่างไร
- 8.7 เด็ก ๆ ควรทำตัวอย่างไร ที่จะทำให้ทุกคนในบ้านมีความสุข

กิจกรรมที่ 9 บ้านในฝันของฉันเป็นอย่างไร

ครูให้เด็ก ๆ วาดรูปบ้านในฝันของตนว่าอยากมีบ้านแบบไหน ลักษณะไหน มีกี่ห้อง กี่ชั้น มีเครื่องเรือนอะไรบ้าง มีสัตว์เลี้ยงหรือไม่จากจินตนาการของเด็ก ครูคงจะส่งเสริมได้หลาย ๆ ด้าน เช่น ความสะอาด ใครจะทำมีของมารกรุงรังไปไหน หรือว่าจะต้องใช้เงินในการสร้างบ้านมาก จะไปหามาจากไหน เป็นต้น จินตนาการนี้จะช่วยให้เด็กใช้สมองใช้ความคิด เป็นการกระตุ้นการรับรู้ด้วย

กิจกรรมที่ 10 อันตรายจากของใช้ในบ้านมีอะไรบ้าง

ปัจจุบันทุกบ้านมักมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมาย แต่ด้วยความไร้เดียงสาและรู้เท่าไม่ถึงการของเด็ก อุปกรณ์หลาย ๆ ชนิดจึงเป็นอันตรายทั้งต่อตัวเด็กเอง คนที่อยู่รอบข้าง และแม้แต่ทำความเสียหายให้แก่ของใช้และตัวบ้านอย่างไม่นึกถึง ตัวอย่างเช่น ไม้ขีดไฟก้านเดียวก็อาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ได้ อันตรายที่อาจเกิดจากของใช้อื่น ๆ ยังมีอีกมาก เช่น พัดลม กระจกน้ำร้อน เต้าแก๊ส ยาฆ่าแมลง สเปรย์ฉีดผม ของมีคมในครัว ไนสวอน อ่างอาบน้ำ ยาสำหรับผู้ใหญ่รับประทาน รถที่จอดไว้ในบ้านโดยไม่ได้ใส่เบรคหรือล้อคประตู ฯลฯ

เพื่อเป็นการ “ปลอดภัยไว้ก่อน” ครูอาจช่วยแนะนำเด็ก ให้รู้จักคุณและโทษของเครื่องใช้เหล่านั้น ซึ่งจัดว่าเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก เด็กควรได้เรียนรู้ว่า ของสิ่งใดไม่ควรแตะต้องเป็นอันตราย หรือของสิ่งใดเมื่อจะต้องเข้าไปอยู่ใกล้ ๆ ก็ต้องมีการระวังตัว หรือของบางอย่างถ้าจำเป็นต้องใช้ ก็จะต้องมีผู้ใหญ่คอยดูแลอย่างใกล้ชิด

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างคำถามที่อาจนำไปใช้ได้ทั่ว ๆ ไป

- 10.1 บ้านของเด็ก ๆ เคยมีไฟฟ้าดับหรือไม่
- 10.2 เมื่อไฟฟ้าดับ ผู้ใหญ่ในบ้านทำอะไร และเด็ก ๆ ควรทำอะไร
- 10.3 เด็ก ๆ เคยเอาไม้ขีดไฟ หรือไฟแช็คมาจุดกระดาษเล่นหรือไม่
- 10.4 ใครเคยเล่นเปิด-ปิดปุ่มเตาแก๊สบ้าง รู้ไหมว่า ถ้าเปิดแล้วลืมปิด หรือปิดไม่สนิท จะเกิดอะไรขึ้น
- 10.5 เด็ก ๆ รู้ไหมว่า ไฟไหม้เกิดขึ้นได้อย่างไร
- 10.6 มีใครในห้องเรียน เคยถูกมีดบาด น้ำร้อนลวก เทียบเศษแก้วแตกในบ้านบ้าง เหตุเกิดขึ้นได้อย่างไร
- 10.7 ใครเคยเอายาฆ่าแมลงฉีดไล่ยุง มด ปลวก และแมลงสาบ ในบ้านบ้าง
- 10.8 เคยเห็นคุณแม่หรือใคร ๆ ฉีดสเปรย์ผมไหม รู้ไหมว่าทำไมต้องเอามือหรือ กระบังปิดหน้า ปิดตาเวลาใช้สเปรย์
- 10.9 เคยเห็นผู้ใหญ่ในบ้านรับประทานยาไหม เป็นยาแก้ปวดหรือยาเม็ด สีอะไรบ้าง
- 10.10 ยาน้ำหวาน ๆ ยาเม็ดสีสวย ๆ เหล่านั้น เด็ก ๆ หยิบมารับประทานบ้างได้ไหม เพราะอะไร
- 10.11 ถ้ามีเหตุการณ์น่าตกใจหรือคนในบ้านไม่สบายมาก นักเรียนควรขอความช่วยเหลือจากใคร ด้วยวิธีใด

- 10.12 เด็ก ๆ รู้จักปลั๊กไฟไหม มีไว้ทำอะไร
- 10.13 ถ้าเราเอาลวดหรือวัสดุที่เป็นสื่อไฟฟ้าแหย่เข้าไปในปลั๊กไฟ จะเกิดอะไรขึ้น
- 10.14 พัดลมมีไว้เพื่ออะไร เด็ก ๆ ต้องระวังอะไรบ้าง เมื่อเข้าไปอยู่ใกล้ ๆ พัดลม
- 10.15 ใครเคยอาบน้ำในอ่างอาบน้ำบ้าง เวลาจะขึ้น จะลงอ่าง ต้องทำอย่างไร
- 10.16 รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ในบ้าน เวลาไม่มีใครอยู่ใกล้ ๆ เด็ก ๆ เคยนึกอยากขึ้นไปนั่งขับเหมือนผู้ใหญ่ทำบ้างไหม
- 10.17 เด็ก ๆ เคยบิดพวงมาลัยรถ โยกคันเกียร์ กดปุ่มต่าง ๆ ในรถเล่น เวลาไม่มีคนเห็นไหม
- 10.18 ใครเคยเล่นซ่อนหาโดยเปิดกระโปรงท้ายรถแล้วลงไปนอนซ่อนตัวหรือหนีใคร ๆ ไปแอบอยู่ใต้ท้องรถบ้าง
- 10.19 บ้านหรือร้านค้าที่มีห้องเก็บของ เด็ก ๆ เคยแอบเข้าไปเล่นโดยล่ำพังหรือไม่
- 10.20 เด็ก ๆ ทราบหรือไม่ว่า วีดีโอ ทีวี เกมกด ของเล่นประเภทคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ก็อาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ถ้าเล่นนานเกินไป

ครูให้เด็ก ๆ เล่าอุบัติเหตุในบ้านที่เคยประสบด้วยตนเอง หรือที่เคยได้พบเห็นมา และให้เล่าด้วยว่า อุบัติเหตุนั้น ๆ สุดท้ายจบลงอย่างไร

กิจกรรมที่ 11 กิจกรรมอื่นๆ

- 11.1 ครูลองทำเสียงเลียนเสียงสัตว์ที่พบในบ้าน แล้วให้เด็ก ๆ ทายว่าเป็นเสียงสัตว์อะไร แล้วให้เด็ก ๆ ผลัดกันทำเสียงสัตว์ และให้เพื่อน ๆ ทายบ้าง
- 11.2 ให้เด็ก ๆ ช่วยกันหาสัตว์เลี้ยง และสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงในบ้านซึ่งเขียนซ่อนไว้ในภาพวาด
- 11.3 ครูให้เด็ก ๆ ดูรูปภาพหรือของจริงที่เป็นเครื่องเรือนหรือเครื่องใช้ในบ้านแล้ว ให้เด็กบอกว่า คืออะไร ใช้ทำอะไร ทำจากวัสดุอะไร
- 11.4 ครูให้เด็ก ๆ ดูภาพห้องหรือบริเวณบ้านที่จัดไว้เป็นระเบียบ เปรียบเทียบกับห้องหรือบริเวณบ้านที่รกรุงรัง แล้วถามว่า อยากอยู่บ้านไหน เพราะเหตุใด แต่ถ้าจะต้องอยู่ในห้องหรือบริเวณบ้านที่รกรุงรัง จะแก้ไขอย่างไร
- 11.5 ครูหาของใช้ภายในบ้านที่อาจเป็นอันตรายได้ มาให้เด็กทายว่า อาจเกิดอันตรายอะไรกับเด็กได้บ้าง หรือหาโปสเตอร์ภาพอุบัติเหตุในบ้านและนอกบ้าน เช่น เล่นประทัด มาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง
- 11.6 ครูนำวีดีโอ ซึ่งขอหรือยืมมาจากสถานที่ราชการ เช่น ตำรวจดับเพลิง กระทรวงสาธารณสุข โรงไฟฟ้า โรงพยาบาล ศูนย์ป้องกันอัคคีภัย มาเปิดให้เด็กดูประกอบบทเรียน

กิจกรรมที่ 12 เพื่อนบ้าน

“เพื่อนบ้าน” เป็นคนที่อาศัยอยู่ในบ้านที่อยู่ข้างเคียงหรืออยู่ใกล้ ๆ กับบ้านของเรา ในเมืองส่วนใหญ่ ผู้คนมักต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยมีเวลามาสนใจกัน หลาย ๆ ครอบครัวต้องออกจากบ้านแต่เช้าและกลับเข้าบ้านเมื่อตะวันตกดินแล้ว ทำให้แทบไม่รู้จักเพื่อนบ้านเลย โอกาสที่เพื่อนบ้านจะได้พบกันจึงค่อนข้างน้อย ตรงข้ามกับชนบทหรือเมืองที่เล็กที่เพื่อนบ้านมีโอกาสจะได้รู้จักมักคุ้นกันมากกว่า การเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันจะได้พึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันได้ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติตัวให้เป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันและกัน

ครูอาจใช้แนวคำถาม ดังนี้

- 12.1 “เพื่อนบ้าน” หมายถึงใคร
- 12.2 ที่บ้านเด็ก ๆ มีเพื่อนบ้านหรือไม่
- 12.3 เพื่อนบ้านของเด็ก ๆ เป็นใครบ้าง (ข้างบ้าน ซ้าย ขวา หลังบ้าน หน้าบ้าน)เด็กเรียกเขาว่าอย่างไร (คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา คุณย่า คุณยาย คุณปู่ คุณตา ฯ)
- 12.4 ที่บ้านของเพื่อนบ้าน มีเด็ก ๆ รุ่นเดียวกันหรือไม่ เด็กหญิงหรือชายมีชื่ออะไร
- 12.5 หนูเคยเล่นกับเพื่อนบ้านเด็ก ๆ ด้วยกันหรือไม่
- 12.6 บ้านหนูกับเพื่อนบ้านเคยทำกิจกรรมอะไรร่วมกันบ้างหรือไม่ (เช่น ไปเที่ยวด้วยกัน ไปมาหาสู่กัน ฯ)
- 12.7 เคยส่งอาหารหรือมีของฝากให้แก่กันและกันหรือไม่
- 12.8 เด็ก ๆ คิดว่า การมีเพื่อนบ้านเด็ก ๆ ด้วยกัน นอกเหนือจากเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 12.9 เด็ก ๆ เคยแบ่งปันของเล่นหรือขนมให้เพื่อนบ้านบ้างหรือไม่ เคยให้ยืมหรือขอยืมหนังสือนิทาน หนังสือการ์ตูนกันบ้างหรือไม่
- 12.10 เพื่อนบ้านอาจช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้อย่างไรบ้าง

ข้อมูลประกอบการเรียนรู้

คณะผู้เขียนจัดทำขึ้น เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้สอนที่อาจอยู่ไกลในต่างจังหวัด ช่วยลดเวลาที่จะต้องไปค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการสอน หลาย ๆ เรื่องจะมีรายละเอียดลึกซึ้งเกินกว่าจะสอนเด็กปฐมวัยทั่ว ๆ ไป แต่ได้รวบรวมมาไว้เพื่อให้เป็นพื้นฐานความรู้ที่ผู้สอนจะนำไปตอบคำถามของเด็กได้หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน เนื่องจากเด็กบางกลุ่มจะมีความรู้รอบตัวมากกว่าเด็กอื่น ๆ เพราะมีโอกาสรับรู้ข่าวสารจากผู้ปกครอง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ มากกว่า ผู้สอนจึงควรเตรียมพร้อมไว้ตอบคำถามของเด็กกลุ่มนี้ด้วย

ข้อเสนอแนะ หนังสืออ่านประกอบที่น่าค้นคว้าเพิ่มเติมในทุกเรื่อง คือ สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บ้านของเรา

ข้อมูลประกอบการเรียนรู้

คนเราจะมีชีวิตอยู่ได้จะต้องได้กินอาหาร ได้พักผ่อนหลับนอน ดังนั้นทุกคน จึงจำเป็นต้องมีสถานที่ที่จะใช้เป็นที่พักผ่อนหลับนอนและพักผ่อนตามที่ร่างกายต้องการ เราเรียกสถานที่นี้ว่า “บ้าน” บางทีก็เรียกชื่อต่าง ๆ กันไปตามรูปร่างวัสดุก่อสร้าง เช่น กระโจม กระท้อบ ห้องแถว ตึกแถว วัง บ้านนั้นยังเป็นสถานที่ที่ช่วยป้องกันอันตรายจากภายนอก จากการเปลี่ยนแปลงของอากาศอันได้แก่ แดด ฝน ลม พายุ เป็นต้น ให้ความอบอุ่นป้องกันความหนาวเย็นและอันตรายจากสัตว์และมนุษย์ด้วยกัน รวมทั้ง ที่สำคัญคือเป็นสถานที่ที่ครอบครัว พ่อ แม่ ลูก ได้อยู่ร่วมกัน

เดิมสมัยที่คนเรายังไม่รู้จักสร้างที่อยู่อาศัย จึงอาศัยอยู่ตามถ้ำและหาอาหารกินในบริเวณใกล้เคียง เมื่ออยู่ไปนานวันเข้า อาหารในบริเวณนั้นก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง และในที่สุดก็ไม่เพียงพอ ทำให้ต้องเดินทางออกไปหาอาหารไกลขึ้น ต้องค้างแรม ทำให้จำเป็นต้องสร้างสถานที่ค้างแรมชั่วคราวเพื่อใช้เป็นที่พักหลบแดด ฝน ลมพายุ ตลอดจนความหนาวเย็น ที่ค้างแรมชั่วคราวก็จะสร้างด้วยวัสดุที่หาได้ง่ายในละแวกนั้น เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ ใบหญ้า หนังกสัตว์ ต่อมาคนก็เริ่มออกมาอาศัยอยู่นอกถ้ำ จึงตัดแปลงที่ค้างแรมเป็นที่อยู่อาศัยที่แข็งแรงแน่นหนาขึ้น ที่อยู่อาศัยของคนก็ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจากถ้ำเป็นกระโจมหนังกสัตว์ เป็นกระท่อมไม้ กระท่อมดิน กระท่อมหิน กระท่อมไม้ จนในที่สุดก็ได้พัฒนาเป็นบ้านเรือนที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งแม้จะยังคงเป็นที่พักผ่อน กินอยู่หลับนอนและดำรงชีวิตได้โดยปลอดภัยแล้ว ก็ยังเพิ่มความสะดวกสบาย เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้ความเพลิดเพลินยิ่งขึ้น

บ้านเรือนของแต่ละครอบครัวมีขนาดและลักษณะแตกต่างกันไปตามฐานะและความพอใจของเจ้าของ บ้างก็สร้างด้วยไม้ บ้างก็สร้างด้วยอิฐ ตลอดจนวัสดุที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ๆ บ้านที่ถือว่าอยู่สบายตามชนบทไทยนั้น มักจะเป็นบ้านไม้ได้ถุนสูง มีบันไดขึ้น มีระเบียง นอกชาน และมีห้องที่จำเป็น เช่น ห้องนอน ปัจจุบันโดยเฉพาะบ้านในเมืองจะพัฒนาไปมาก ทั้งยังนำรูปแบบจากต่างประเทศเข้ามาด้วย

ดังนั้นเราจึงเห็นบ้านในเมืองมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งบางแบบก็ไม่ค่อยเหมาะกับสภาพอากาศของประเทศเรา เช่น การนำแบบบ้านของประเทศที่มีอากาศหนาว ซึ่งมีจุดประสงค์ป้องกันความหนาวเย็นเป็นหลักมาสร้างในประเทศเขตร้อนอย่างบ้านเรา ภายในบ้านก็จะร้อน ทำให้ต้องใช้เครื่องปรับอากาศเกิดการสิ้นเปลืองเงินทอง อีกทั้งยังเพิ่มมลภาวะในบรรยากาศ

การก่อสร้างที่ถูกต้องจึงควรมีผู้รู้ออกแบบและก่อสร้างให้ เราเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่า สถาปนิกและวิศวกร สองอาชีพนี้จะทำงานร่วมกัน เพื่อจะได้บ้านที่อยู่สบายสวยงาม และมีมั่นคงแข็งแรง ซึ่งรวมถึงการจัดการเรื่อง น้ำ ไฟฟ้า และทางระบายน้ำเสีย

บ้านที่อยู่สบายไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงมาก แต่ควรเป็นบ้านที่ถูกลักษณะ อากาศถ่ายเทได้ดี ได้รับแสงแดดทั้งถึง และมีความมั่นคงแข็งแรง บ้านที่เราอยู่อาศัยจะต้องได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และสะอาดทั้งในตัวเรือนและบริเวณโดยรอบ อย่าให้รกรกปรกเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ร้ายและสัตว์ที่เป็นพาหะของเชื้อโรค เช่น แมลงสาบ แมลงวัน หนู ยุง งู ตะขาบ และแมงป่อง เราควรจะต้องให้การดูแลรักษาความสะอาดทั้งภายในตัวบ้านและบริเวณบ้านเป็นสิ่งสำคัญมาก สำคัญกว่าการตกแต่งด้วยเครื่องเรือนและเครื่องประดับราคาแพง

บ้านแต่ละหลังจะมีห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว เป็นหลักพื้นฐาน เพราะมนุษย์เราต้องกิน ต้องนอน และชำระล้างร่างกาย ตลอดจนขับถ่ายของเสียให้ถูกสุขลักษณะ

นอกเหนือจากห้องที่จำเป็นแล้ว อาจมีห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องพระ ห้องทำงาน ห้องหนังสือ ห้องนั่งเล่น ฯลฯ ยิ่งครอบครัวใหญ่หรือผู้ที่มีฐานะร่ำรวยก็จะมีจำนวนห้องที่มีการใช้งานต่าง ๆ กันมากขึ้น แต่ละห้องก็จะมีเครื่องใช้ที่จำเป็นเพื่อการใช้งานเฉพาะกิจกรรมนั้น

บริเวณบ้าน

บริเวณบ้านเป็นส่วนประกอบที่ส่งเสริมบ้านให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น ถ้าสมาชิกในบ้านให้ความสนใจ มีเวลาตกแต่ง ดูแลบ้าง เช่นนำต้นไม้หลายชนิดที่ชอบมาปลูกไว้ในบริเวณบ้านตนตามความเหมาะสม

ไม้ยืนต้น ไม้ให้ร่มเงา บางชนิดให้ผลรับประทานด้วย เช่น มะม่วง ขนุน มะยม หรือแม้แต่ตะขบ บางชนิดให้ดอกที่บ้างก็มีสีสวยสด บ้างก็ให้ทั้งสีและกลิ่น เช่น ตะแบก ราชพฤกษ์ ทรงบาดาล นนทรี ทางนกยูง ปิบ เป็นต้น นอกจากนั้นก็มีไม้เลื้อยอีกหลายชนิด ตลอดจนไม้ล้มลุก แมกกระทงพืชสวนครัว และสมุนไพร บ้านใดที่ไม่มีเนื้อที่จริง ๆ ก็ใช้ไม้กระถางหรือไม้แขวนประดับได้ พืชทุกชนิดไม่ว่าเป็นไม้ดอก หรือไม้ใบ ต่างก็ให้ความสุขทั้งทางตาและทางใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น ทั้งยังช่วยลดมลพิษได้ด้วย นอกจากนั้น ต้นไม้ยังเป็นสื่อ นำสัตว์หลายชนิดมาใกล้ชิดคน โดยที่เราไม่ต้องกักขังมันให้ผิดธรรมชาติ ทั้งยังเป็น ประโยชน์ในการสืบพันธุ์ขยายพันธุ์ของพืช เมื่อมีต้นไม้ นก กระรอก กระแต ผีเสื้อ ผึ้ง ฯลฯ ก็จะมาอยู่ อาศัยและโฉบไปมา ทำให้สถานที่นั้นมีชีวิตชีวาน่ารื่นรมย์ยิ่งขึ้น

หลายบ้านนิยมมีรั้วบ้านเพื่อขี้ออกอาณาเขตหรือเพื่อความปลอดภัย บางบ้านใช้รั้วลวดหนาม รั้วไม้ รั้วอิฐหรือปูน รั้วเหล็ก หรือรั้วต้นไม้ มีต้นไม้หลายชนิดที่ใช้ปลูกเป็นรั้วได้ เช่น ชบา กระถิน ไม้ มะขามเทศ เล็บมือนาง แก้ว เข็ม หลายชนิดก็มีดอกสวยงามบางชนิดก็รับประทานได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นรั้วชนิดใด เจ้าของจะต้องดูแลรักษาในเรื่องความสะอาดเรียบร้อย รั้วต้นไม้จะต้องมีการตัดตกแต่งกิ่งให้มีรูปร่าง เรียบร้อยอยู่เสมอ ไม่รกรุงรังจนอาจเป็นอันตรายต่อผู้ที่ต้องเดินผ่านหรือเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ร้าย ส่วนรั้วชนิดอื่นต้องมีการชำระล้างทำความสะอาดหรือตกแต่งทาสีตามความเหมาะสม

สมาชิกในบ้าน

บ้านมิใช่มีความสำคัญแค่เป็นที่อยู่อาศัยพักผ่อนหลับนอนเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมความรักและฐานรวมพลังของสังคมย่อยสู่สังคมใหญ่ด้วย ประเทศที่เจริญรุ่งเรืองได้จะต้องมีพลเมืองที่มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ต้องเริ่มต้นมาจากแต่ละครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูอบรมตั้งแต่วัยทารกจนเติบโตขึ้นมาเป็นอย่างดี จะต้องให้ทั้งความรักความเข้าใจตลอดจนเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะกลมเกลอหนีภัยใจคอเด็กให้มีความรัก มีความรับผิดชอบ และความเสียสละต่อสังคมส่วนย่อยและส่วนรวม ดังนั้นผู้ใหญ่ใกล้ชิดเด็กจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องให้กับเด็ก ครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาใกล้ชิดกับลูก เด็กจะมีความอบอุ่นใจ ยังมีคุณย่า คุณป้า คุณยาย ฯลฯ อยู่ด้วยก็ยิ่งจะช่วยกลมเกลอหนีภัยและจงใจให้เด็กมีเยื่อใยที่มีความผูกพันกับสถาบันครอบครัวยิ่งขึ้น การที่มนุษย์เรามีความผูกพันซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ประเทศชาติก็ยิ่งมั่นคง

พ่อแม่ มีความสำคัญต่อลูกอย่างยิ่ง ถ้าพ่อแม่ไม่ลืม “จูบลูกวันละนิด จิตลูกแจ่มใส กอดลูกวันละหน่อย ลูกน้อยสบายใจ” ก็จะเป็นการสร้างความสุขใจให้แก่ลูกแน่นอน

บ้านเป็นสถานที่แห่งความสุข จนเรามักจะคิดกันว่าบ้านเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุดจากอันตรายต่าง ๆ แต่ในความเป็นจริง บ้านก็อาจเป็นสถานที่ที่จะเกิดอันตรายต่อเด็กได้ บางกรณีอาจเป็นอันตรายเพียงเล็กน้อย แต่บางกรณีก็อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ดังนั้น ผู้ใหญ่จึงจำเป็นต้องชี้แจงแสดงผลแก่เด็กในเรื่องที่อาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ให้เด็กเข้าใจ เพื่อเด็กจะได้ไม่ทดลองหรือลองผิดลองถูก

เรื่องนี้อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

- การวางของระเกะระกะโดยเฉพาะแถบบันได ตามสถานที่ที่ใช้ในการเดินผ่าน ถ้าเปลือหรือรีบร้อนเดินไปสะดุดเข้าก็เกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายได้
- เครื่องไฟฟ้าต่าง ๆ เต้าไฟฟ้า เตารีดไฟฟ้า กาต้มน้ำไฟฟ้า หม้อหุงข้าว ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ นอกจากผู้ใหญ่ต้องไม่ปล่อยเสียบปลั๊กทิ้งไว้แล้ว ยังควรอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าถ้าเรากำลังใช้อยู่หรือเพิ่งใช้เสร็จใหม่ ๆ สิ่งเหล่านี้จะมีความร้อนสูงมาก ถ้าไปถูกเข้าจะทำให้เกิดอันตรายได้มาก อาจถึงชีวิตได้ ที่เสียบปลั๊กไฟต่าง ๆ ก็เช่นกัน เด็ก ๆ มักจะชอบแหย่ชอบแหย่งตามรูต่าง ๆ ด้วยความอยากรู้อยากเห็น ผู้ใหญ่ต้องอธิบายถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ให้เด็กเข้าใจ แต่ถ้าสามารถจะติดตั้งสิ่งเหล่านี้ให้พ้นมือเด็กได้จะเป็นการดี
- การเล่นกับไฟหรือวัตถุไวไฟ ก็เคยเกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายมามากมาย ผู้ใหญ่ควรต้องระวังให้มาก ไม่ควร让孩子เล่นหรือใช้เอง ถ้าจะมีการเล่นสิ่งเหล่านี้ ควรต้องอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด แต่ในความเป็นจริงสิ่งเหล่านี้ไม่ควรเล่นอยู่แล้ว
- ของมีคมทั้งหลายควรจัดเก็บให้พ้นมือเด็ก ถ้าต้องการให้เด็กฝึกใช้สิ่งเหล่านั้น ผู้ใหญ่ก็ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด และไม่ควรรใช้มีดหรือกรรไกรที่คมมากหรือปลายแหลม ควรใช้ชนิดปลายมน และคมพอดีสิ่งที่ของให้ขาดได้ก็พอ

อีกกิจกรรมหนึ่งที่เด็กมักจะทำโดยไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าอาจมีอันตรายเกิดขึ้นได้ ก็คือการหยิบของ อาจจะทำด้วยการเอื้อม กระโดด หรือต่อขาด้วยม้า เก้าอี้กลิ้ง ฯลฯ แล้วแต่เด็กจะหยิบฉวยได้ เด็กเล็ก ๆ การทรงตัวยังไม่ค่อยดี แขน ขายังไม่ค่อยมั่นคง ดังนั้น สิ่งของหรือแม้แต่ชั้นวางของ ก็อาจตกลงมาทับตัวเด็กได้ เพราะฉะนั้น ของที่เราไม่ต้องการให้เด็กหยิบเล่นหยิบใช้ ควรเก็บให้พ้นมือ พันดาเด็กได้จะเป็นการดี เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายดังกล่าว

นอกจากอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในบ้านแล้ว นอกบ้านก็ควรระวังเช่นกัน ปีนต้นไม้ เล่นใกล้เสาไฟฟ้า ห้อยโหนสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการปีนรั้ว สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุแก่เด็กเล็ก ๆ ได้ง่าย ผู้ใหญ่จะต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจเหตุผลว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะเหตุใด

นอกจากนี้ในเมืองใหญ่ บ้านเรือนมักอยู่ใกล้ชิดกันมาก บางบ้านมีแค่ผากั้น ผู้ใหญ่จึงควรอบรมเด็ก ๆ ให้เป็นคนมีระเบียบ ไม่ใช่เสียงจนเป็นที่รบกวนผู้อื่น หรือลวงล้ำเข้าไปในบริเวณของผู้อื่นซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สะดวกใจ หรือรบกวนเจ้าของสถานที่ได้ หรือบางครั้งก็อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ทั้งยังอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสัมพันธภาพอันดีระหว่างเพื่อนบ้านได้

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม